

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

VII. 1920.

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1920.

KORTE BIJDRAGEN.

I. Op den Zeeuschen daelder, geslagen Anno 1683.

Zoowel de Zeeuwsche daalders van 1602, als die tusschen de jaren 1676 en 1687 verschenen, hebben aanleiding gegeven tot velerlei twistgeschrijf, waarvan wij de voornaamste oorzaken aan onze lezers hebben medegedeeld. Minder bekend is het misschien, dat de daelder van 1683 ook als politiek wapen is gebruikt om den tegenstander te treffen, zooals het volgende versje in oud-Hollandsche karakters geschreven, doet zien:

Op den Zeeuschen Daelder, geslagen anno 1683.

„Luctor et Emergo: is weër, de munt der Zeeuwen
gy waert voor heen maat Zeeuw, eelmoedig als de leeuwen
maer sijt nu gansch ontaert, en 't lichaem vast en stijf
geketent aende geen, die ghy met Ziel en lijf
als arme slaven dient, ghy danst om hem in 't ronde
hy is u afgodt die: g' aenbidt met hert en monde
staat Luctor et Emergo, noch aende eene sy
den daelder om gekeert, toont nu u slavernij
Schrijft niet meer Luctor dan, maer set vry voor Emergo
In Lucta ¹⁾ Servio et Serviens submergo
u handel sterft u gelt gaet heen, g'en krijght niet weer
u staat en godtsdienst quijnt, u vrijheyt leyt ter neer". ²⁾

¹⁾ Lucta in den ablatief beteekent hier „door worstelen“.

²⁾ Dit versje komt met kleine onbeteekenende wijzigingen, voor in „Nederduitse en Latynse Keurdigten“. Rotterdam 1710. pag. 226.

Het uiterlijk van den daalder of 30 stuiverstuk van 1683 is genoegzaam bekend. Zoo als men weet heeft de voorzijde een naar rechts gewenden geharnasten ridder met opwaarts gericht zwaard in de rechterhand. Tegen zijn rechterbeen leunt het gekroonde wapen van Zeeland. Omschrift: LUCTOR ET EMERGO.

De keerzijde vertoont de wapens der stemmende steden van Zeeland: Middelburg, Zierikzee, Goes, Tholen, Vlissingen en Veere, door een kronkelend lint aanéén verbonden. In het midden, onder het wapen van Middelburg, met twee linten of koorden daaraan verbonden, het wapen van Zeeland's Eersten Edele, zijnde een helm.

Omschrift: MO . NO . ARG . ORDIN . ZEELANDIÆ 1683.

VERKADE, pl. 90, No. 2.

De zin van het versje is duidelijk: de Zeeuwsche steden waren hare zelfstandigheid kwijt, stonden geheel onder den druk van den Eersten Edele, waardoor deze provincie, naar 's dichters meening, in welvaart was achteruitgegaan, haar handel en godsdienst kwijnende geworden, terwijl haar zoo hoog geprezen vrijheid tot het nulpunt was gedaald. Dr. HEERINGA, onze rijksarchivaris, die zoo geheel thuis is in de staatkundige geschiedenis onzer provincie, heeft de beleefdheid gehad mij te schrijven: «Dat Zeeland inderdaad in 1683 geheel onder de macht van den Eersten Edele was, is bekend. Welk geval de maker van het vers speciaal op het oog heeft gehad, blijkt niet, ook niet of het jaar 1683 zooveel krachtiger bewijzen van onderworpenheid heeft opgeleverd dan de voorgaande en volgende jaren. De Eerste Edele, die den prins van Oranje sedert 1668 in de Statenvergadering vertegen-

woordigde, was toen ter tijd **WILLEM ADRIAAN VAN NASSAU**, heer van Odijk ¹⁾. In de *Gedenkschriften van ADRIAAN VAN BORSSELE VAN DER HOOGHE*, heer van Geldermalsum — zie *Archief Zeeuwsch Genootschap* 1916, p. 83 — komt hieromtrent o.a. deze zin voor: «Cette province (la Zélande) estoit gouvernée par le crédit de Monsieur DE OUDIJCK».

Het bovenstaande is dus geschreven door een politiek tegenstander van den Eersten Edele, een wetenschappelijk man met het oog op het Latijn, dat hij gebruikt, die de tijdelijke inzinking van Zeeland, tengevolge der machtsvertoonning van den heer **VAN ODIJK** ten zeerste betreurde en diep gevoelig was voor den slaafschen toestand, waarin deze de provincie had gebracht. Met recht kon de dichter dus zeggen, dat de Zeeuwsche steden rondom den Eersten Edele een rondedans uitvoerden.

M. D. M.

II. Rotterdamsche Goudgewichtmakers.

Onlangs verkreeg het Museum van Oudheden te Rotterdam een goudgewichtdoos, die aan de binnenzijde van het deksel het opschrift draagt: «Gemaect bij **JILLIS JORISSE** in de Hoosteech in 't Fijne Goutgewicht tot Rotterdam, anno 1642» ²⁾. De balansmaker **GILLIS JORISZN. VERMEULEN** had den 13 Juli 1634 voor de som van f 2800.— het huis, protocol n°. 3726, aan

¹⁾ **WILLEM ADRIAAN VAN NASSAU**, heer van Odijk, kleinzoon van prins **MAURITS** en **MARGARETHA VAN MECHELEN**, in 1664 gehuwd met **ELISABETH VAN DER NISSE**, kleindochter van een burgemeester van Goes. Noot Arch. Zeeuwsch. Gen. 1916, p. 83

²⁾ De meeste daarin voorkomende gewichten vertoonen een hart, door een pijl doorboord, met ter weerszijden de letters w—k. Zie *Tijdschrift voor Munt- en Penningkunde* 1912 p. 98.

de westzijde van de Hoofdsteege gekocht, toen het, krachtens vonnis van het gerecht, in het openbaar geveild werd. Reeds van 17 Juni 1620 af was dit huis eigendom van een balansmaker geweest, en wel van JAN DAVITSZN., die er echter geen goede zaken gedaan schijnt te hebben (Decreetboek). Deze is ongetwijfeld de vervaardiger geweest van het goudgewicht, dat in 1863 op de tentoonstelling van oudheden te Delft was ingezonden en onder n°. 3348 in den Catalogus aldus beschreven: «Goudgewicht vervaardigd door JAN DAVITSEN BOUDRIGEEN in de Hooftstraat in de Fijne Goudschaal tot Rotterdam, 1625» ¹⁾. De naam, dien JAN DAVITSZN. aan zijn winkelhuis gaf, is dus door GILLIS VERMEULEN behouden. Deze laatste kocht ook het belendende huis, n°. 3727 en betaalde er f 2657-16-0 voor (Gifteboek, 18 Mei 1654). Hij woonde en stierf in een der beide huizen; zijn overlijden werd 25 Mei 1664 als volgt in het Aanteekenboek ingeschreven: GILLIS JORISZN. VERMEULEN; de vrou. SUSANNETJE WILLEMS; in de Hoofsteeg over De Groene Pauw» (Weeskamer). Aan Kerkmeesteren werd £ 14-9-0 betaald wegens het begraven in de kerk. De naam van VERMEULEN'S vrouw is hier onjuist gesteld; zij heette niet WILLEMS, doch SUSANNA JACOBS, zooals blijkt uit verschillende archiefstukken, o. m. uit het doopboek der Hervormden, waarin op 2 Dec. 1642 de doop van JORIS, zoon van GILLEIS JOERSZN. en SUSANNA JACOBS geboekt staat, en uit het Gifteboek van Schepenen, dat op 27 April 1679 den verkoop van de huizen n°. 3726 en 3727 door SUSANNA JACOBS, weduwe van GILLIS JORISZN. VERMEULEN ver-

. ¹⁾ Zie *Tijdschrift voor Munt- en Penningkunde* 1912. pag. 99.

meldt. Hun zoon JORIS V. woonde in November 1666 ten huize van zijne moeder, toen hij als jongman aantekende met ELIZABET VAN STEENEREN (ook VAN STENDEN), jongedochter, op de Spaensche Kaeij wonende en geboortig van Rotterdam. Hij heeft het beroep zijns vaders niet gekozen; vermoedelijk is hij dezelfde JORIS V., die in het kohier van het Klein Familiegeld van het jaar 1674 herbergier op de Groote Markt heet. Hij vernoemde zijne kinderen naar zijne ouders: GILLIS en SUSANNA (Dooptboek, 15 Maart 1668 en 3 Aug. 1669).

Naast het zooveen genoemde huis «De Groene Pauw», ook wel kortweg «De Pauw» geheeten, dat aan de oostzijde van de Hoofdsteege of Hoofdstraat stond, protocol n°. 3647, woonde een andere balansmaker, die in *Jaarboek 1916*, pag. 113, reeds vermeld is, tenzij daar de vader bedoeld wordt, die dan denzelfden doopnaam als zijn zoon gehad zou hebben. Den 22 Januari kreeg ISAAC DELEN, balansmaker, gift van het huis protocol n°, 3648 (fol. 102). Bij testament van 14 Febr. 1668 (Notaris P. VAN SOMEREN) prelegateerde ISAAC DELEN de oude aan zijnen zoon ISAAC DELEN den jongen zijn huis aan de Hoofdsteege. Uit dat testament blijkt, dat ISAAC D. Senior behalve ISAAC slechts één kind in leven had, namelijk eene dochter SARA; deze was 2 April 1635 gedoopt. Het doopboek der Hervormden noemt uit het huwelijk van ISAAC D. en LYSBET HEERRY zeven kinderen. ABRAM (1631), DAVIT (1633), SARA (1635), ABRAM (1643), MARGRIET (1644), MARY (1646), MARGRIET (1651). Behalve SARA zijn deze dus allen jong gestorven. Waarschijnlijk is de naam DAVIT abusief en zal ISAAC moeten luiden, want meerdere doopakten zijn niet te vinden en toch is er een zoon ISAAC

geweest. Evenwel is opmerkelijk, dat juist bij den doop van DAVIT als getuigen optreden: DAVIT DEELEN en JACOBUS DE VOS. Wat hier van zij, wij weten thans zeker, dat de eenige in 1668 overgebleven zoon van ISAAC DELEN mede ISAAC heette. Deze is gehuwd met JANNETJE WALRAVENS VAN DER HOUT. Zij waren voor één vijfde eigenaren in huizen aan de Huybrug, Lombertstraat, Quaeckernaet en Brandewijnsteeg en mede voor één vijfde in een graf in de Prinsekerk. ISAAC DELEN junior maakte 21 Sept. 1668 testament (Notaris VAN SOMEREN, 122). Hij stierf niet lang daarna, want 6 Mei 1669 gaven COENRAET DE CONINGH en JAN GERRITSZN. VAN DILLEN, als executeuren van het testament van ISAAC DELEN de jonge, zaliger gedachte, gift van het huis Hoofdsteeg oostzijde n°. 3648 aan LUCAS SANTVLUGT, voor de som van f 4400.—.

De heer A. O. VAN KERKWIJK bezit een gewichtendoos met ingeplakte adreskaart (gekleurd) waarop het wapen van Rotterdam voorkomt, gekroond en met twee leeuwen als schildhouders; daaronder staat: «Deese / gewichten maakt en / verkoopt MARYNUS / DORSMAN / tot Rotterdam» ¹⁾. Men treft dezen ook aan in een belastingkohier van 1743—1744, als: «MARTINUS DORSMAN, balansmaker, Hoogstraat». In 'margine staat «arm»; hij is dan ook niet aangeslagen. Nog bevat dit kohier den naam «J. DORSMAN, balansmaker, Wijnstraat noordzijde» met de bemerking «insolvent». Het beroep van balansmaker heeft dus in het geslacht DORSMAN geen welvaart gebracht, evenmin als aan den bovenvermelden JAN DAVITSZN. Onder de crediteuren van dezen

¹⁾ De keerzijden van alle in de doos aanwezige gewichten zijn glad.

laatstst vindt men: «AERNT VAN DER GRAEFF, 15 gulden wegens verdiend loon». Misschien is die zijn knecht geweest; in dat geval zou hij later mogelijk als balansmaker of goudgewichtmaker kunnen voorkomen. Bij de concurrente crediteuren vindt men: PIETER VAN WAESBERGE met 14 gulden «over wanlevering van 4 gewichten».

De doopnaam DAVID was in vroeger tijd te Rotterdam niet algemeen. Het verdient derhalve de aandacht, dat hij zoowel in het geslacht BOUDRIGEEEN als in de familie DELEN, die beide balansmakers voortgebracht hebben, voorkomt. Zijn zij wellicht verwant geweest? JACOB DE VOS is in 1633 getuige bij den doop van een kind van ISAAC DELEN junior; 18 Mei 1654 koopt de balansmaker GILLIS JORISZ. VERMEULEN het huis n°. 3727 van de curateuren, gesteld over de boedels van JACQUES DE VOSCH en TANNEKEN JACOBS.

In 1715 woonde in de Vierwindenstraat CORNELIS SAMUELSZN. BOUMEESTER, balansmaker, die trouwde met EVA VAN DER SNEL, weduwe in de Halstraat. Hij erfde van zijnen neef, den bekenden Rotterdamschen tegelschilder CORNELIS PIETERSZ. BOUMEESTER, 25 gulden. Hij maakte 7 Maart 1718 testament (Notaris A. DE GUYLICKER) en stierf in September 1736.

A. HOYNCK VAN PAPENDRECHT.

III. 18de Eeuwsche Reclame van Medailleurs.

Weinig beoefenaren van kunstambachten schijnen het nüt van reclame zoo goed te hebben in gezien als onze medailleurs.

En de wijze waarop zij die reclame maakten was het in de 18de eeuw nog weinig toegepaste middel van de advertentie in de Courant.

Wanneer men de Haagsche Couranten van omstreeks het midden der 18de eeuw naslaat, vindt men in bijna ieder nummer een advertentie, waarin NICOLAAS VAN SWINDEREN of MARTINUS HOLTZHEY de door hen vervaardigde penningen te koop aanbieden.

Voor de geschiedenis dier penningen zijn deze advertenties merkwaardig, omdat de prijs en verdere bijzonderheden in die annonces meestal vermeld zijn en zij daardoor de kennis van den 18^{den} eeuwischen penninghandel helpen verrijken.

Opvallend is het, dat de Amsterdammer HOLTZHEY ook in de Haagsche Courant adverteerde, waaruit men zou kunnen afleiden, dat Den Haag voldoende penningliefhebbers telde om de Haagsche reclame ook voor hem van genoegzaam belang te doen zijn.

In chronologische orde laat ik hier de door mij opgeteekende advertenties, alle in de Haagsche Courant voorkomende volgen, terwijl ik er de verwijzingen naar de numismatische literatuur aan toevoeg.

Maendag den 21 Januari A°. 1737.

1. NICOLAES VAN SWINDEREN, Medailleur in de Raemstraet in 's Hage, maekt den Liefhebberen der Penningkunde bekend, dat door hem gemaekt en bij hem te bekomen is, de Zilveren Medaille, verbeeldende het bevallen van Haere Koninglijke Hoogheyd de Princesse van Oranje en het afsterven der jonge Princesse; zijnde deeze twee Zinnebeelden beyde in een en dezelve medaille verbeeld. Denzelven VAN SWINDEREN maekt

en verkoopt alderhande soorten van Goude en Zilveren Historie, Trouw en Bruylofts Penningen.

Vervolg VAN LOON 101.

Woensdag den 3 April 1737.

2. Bij NICOLAES VAN SWINDEREN, Medailleur in de Raemstraet in 's Hage, is gemaakt en te bekomen, de Zilveren Gedenkpenning op het oprichten van een Lutersch Burgerweeshuys en deszelfs Privilegien ¹⁾. Bij denzelven is mede onlangs vervaardigt en te bekomen, de Zilveren Medaille op het bevallen van Hare Koninklijke Hoogheyt de Princesse van Oranje en op het afsterven der Jonge Princesse. Denzelven VAN SWINDEREN maakt en verkoopt allerhande Soort van Goude en Zilveren Medailles, als Historien, Trouw en Bruyloft-Penningen enz. tot civiele prijzen.

Vervolg VAN LOON 64 en 101.

Maendag den 3 Juny 1737.

3. Bij MARTINUS HOLTZHEY, Medailleur, woonende 't Amsterdam op de Heeregragt bij de Huydestraet, in 't Goude en Zilveren Muntkabinet, werd heeden uytgegeeven een Gedenkpenning, verbeeldende de Devisen en Spreuken der E. Manhafte Schutterij van 's Gravenhage, gebruykt bij het oprichten der Mayboomen 1737. Is mede te bekomen bij JAN VAN DEN BERG, Mr. Goudsmit te Rotterdam en LOUWRENS DE PAEUW, in de Koninkstraet te Haerlem.

Vervolg VAN LOON 122.

¹⁾ Deze penning is zonder jaartal en wordt in *Vervolg VAN LOON I*, No. 64, pag. 66 op het jaar 1733 geplaatst. Uit de advertentie blijkt echter, dat VAN SWINDEREN hem eerst in 1737 heeft vervaardigd.

Maendag den 24 July 1741.

4. Bij NICOLAES VAN SWINDEREN, Medailleur in 's Hage op de Lutherse Burgwal in Kapraven is gemaekt en te bekomen zo in Goud en Zilver, een Gedenk-Penning op de Schrikkelijke Watervloed, die men in de maenden December en January laetsleeden in Holland en Gelderland gehad heeft. Dezelve NICOLAES VAN SWINDEREN maekt en verkoopt ook allerhande Goude en Zilveren zo Historie, Trouw, als Bruylofts-Penningen, etc.

Vervolg VAN LOON 158.

Maendag den 21 May 1742.

5. MARTINUS HOLTZHEY, Medailleur te Amsterdam, woond op de Heerengragt bij de Huydestraet, maekt bekend dat bij hem vervaerdigt is: Een Medaille op de tegenwoordige Gesteltenis des Tijds der Vereenigde Nederlanden, de prijs is in 't Goud *f* 150 en in 't Zilver *f* 10-0, als meede een Medaille op de Inwydinge der Nieuwe Lutherse Kerk te Middelburg in Zeeland, gevierd den 20 May A°. 1742, op welks Band de naemen der Eerw. Heeren Predikanten en Prediktexten uytgedrukt staen, de prijs is in Goud *f* 120 en in 't Zilver *f* 8-5.

Vervolg VAN LOON 167 en 163.

Woensdag den 23 Mey A°. 1742.

6. Bij NICOLAES VAN SWINDEREN, Medailleur in 's Gravenhage, woonende op de Lutherse Burgwal in de Kaprave, maekt bekend dat bij hem vervaerdigt is: Een medaille op de Waekzame Voorzorge der Hooge Overheyd tot beveyliging van den Staet der Vereenigde Nederland; de prijs is in 't Goud 120 gld. en in 't Zilver 7 gld. 10 st. Als meede nog eenige weynige van

de Hooge Water-Vloed, in den Jaere 1740. De een en ander zijn in Commissie te bekomen bij de Wed. FENNEMA, Kashoudster in Goud en Zilver; Dordt J. VAN BRAEM etc.

Vervolg VAN LOON 168 en 158.

Maendag den 16 July A°. 1742.

7. NICOLAES VAN SWINDEREN, Medailleur in 'sGravenhage, woonende op de Lutherse Burgwal in de Kaprave, maakt bekend dat bij hem vervaerdigt en te bekomen zijn: Een Medaille op de Vrede geslooten tusschen de Koninginne van Hongarijen en Bohemen &c. &c. en den Koning van Pruÿssen &c. &c. den XI van Zomermaend 1742. De Prijs in 't Goud is 110 gld. en in 't Zilver 7 gld. Als ook de Gedenk-Penning weegens de Installeering van Zijn Hoogheyd WILLEM KAREL HENDRIK FRISO, Prins van Nassau en Oranje &c. tot Ridder van de Kousseband; den 18 July 1733 ¹⁾, kost in Goud 70 Gld. en in 't Zilver 4 Gld.

Vervolg VAN LOON 171 en 84.

Maendag den 15 October 1742.

8. Bij MARTINUS HOLTZHEY, Medailleur, woond op de Heeregragt, bij de Huydestraet te Amsterdam, is vervaardigt een tweede Gedenk-Penning met het volkomen welgetroffen Portrait (ter Eere) van Zijn Hoog. Ed. GUST. WILLEM, Vrijheer van IMHOFF. Gouverneur Generael van Nederlands Indiën, de Prijs is in 't Goud f 130 en in 't Zilver f 8 glds. en zijn ook nog te be-

¹⁾ Deze penning wordt in *Vervolg* VAN LOON I, No. 84, pag. 88 op het jaar 1733 geplaatst. Uit de advertentie blijkt echter, dat VAN SWINDEREN hem eerst in 1742 heeft vervaardigd.

komen in 't Goud en Zilver op de Oorlogs-toerustingén in Holland en op de Vrede tussén de Koninginne van Hongarijen en de Koning van Pruysen.

Vervolg VAN LOON 170, 166 en 172.

Woensdag den 19 December A°. 1742.

9. Bij MARTINUS HOLTZHEY, Medailleur, woond op de Heeregragt bij de Huydestraet, te Amsterdam, werden uytgegeeven 12 Medailles in soorten dienende tot Nieuwe Jaers-Giften, de Prijs is in 't Goud *f* 6-10-0. tot *f* 38-0-0 en in 't Zilver van 14 stuyvers tot *f* 2-10-0. Zijn meede in Commissie te bekomen, te Rotterdam bij JAN VAN DEN BERGH, Haerlem LAURENS DE PAUW; 's Hage FREDERIK KRAMER; Utrecht JAN VAN DER BURGH; Middelburg CORNELIS DE COSTER, Koopmans boode.

Vervolg VAN LOON 175.

Maendag den 11 Maert A°. 1743.

10. Bij NICOLAES VAN SWINDEREN, Medailleur in 's Gravenhage, woonende op de Lutherse Burgwal in de Kaprave maekt bekend; dat bij hem vervaerdigt en te bekomen is: Een Medaille op het bevallen van Haer Koningl. Hoogheid de Princesse van Nassau Oranjen &c. &c. van eene Princesse. Op de eene zijde staan de wel getroffen Borststukken van Sijn Hoogheyd de Prins van Nassau Oranjen en Hoogstgem. Princesse Zijne Gemalinne: Op 't Revers word verbeeld de geboorte van de Jonge Princesse. In 't verschiet ziet men de stad Leeuwaarden en op de randen de daer op passende Om en Bijschriften &c. De Prijs in 't Goud is 110 Gld. en in 't Zilver 7 gld. 10 st. Bij denzelven zijn nog eenige weynige gedenkpenningen overig, wegens de

Installeering van Sijn Hoogheyd WILLEM KAREL HENDRIK FRISO, Prins van Nassau en Oranje &c. &c. tot Ridder van de Kousseband; den 18 July 1733, kost in 't Goud 70 Gld. en in 't Zilver 4 Gld. Als meede een Medaille op de Vreede, geslooten tusschen de Koninginne van Hongarye en Boheemen &c. en den Koning van Pruysen &c. den XI van Zomermaend 1742. De prijs in 't Goud is f. 110 en in 't Zilver f 7.

Vervolg VAN LOON 176, 84 en 171.

Woensdag den 1 April A°. 1744.

11. Bij N. VAN SWINDEREN, Medailleur in 's Gravenhage, is gemaakt en te bekomen: Een zilvere Gedachtenis-Penninge, op wijlen Ds. HENDRIK VELSE, Predikant der Gereformeerde Gemeente van 's Gravenhage voornt, op wiens Voorzijde zig bevind het welgetroffene Portrait van den voornoemden Leeraer, nevens een gedrukte Verklaeringe daer toe behorende. De prijs is f 10-0-0.

Vervolg VAN LOON 188.

Woensdag den 23 September A°. 1744.

12. Bij MARTINUS HOLTZHEY, Medailleur, woont op de Heerengracht bij de Huydestraat te Amsterdam, word uytgegeeven: Eenige Nieuwe Jaers Penningen op deezen tegenwoordige tijd, verbeeldende de Hollandse Maegt in haeren tuyn. Salus Publica Lex Suprema. Dat is 's Lands welzijn is de Hoogste wet; op de tegenzijde ziet men den Tempel Janus, daer de Woede met geweld zoekt uyt te breeken, maer door een gewapende arm met zeven pijlen de Deur tegenhoud. Claudantur Belli Portae, dat is: Dat de Poorten des Oorlogs gesloten worden, 1745. Dezelve zijn in vier verschillende

grootens te bekomen. De prijs is in Goud à *f* 80-0-0 à *f* 18-0-0 à *f* 16-0-0 en in 't Zilver à *f* 5-0-0 *f* 2-10.

Vervolg VAN LOON 195.

Vrijdag den 5 Maert A°. 1745.

13. Bij M. HOLTZHEY, Medailleur, woont op de Heerengragt bij de Huydestraet t' Amst. is vervaerdigt een Medaille in Goud en Zilver, met het Pourtrait van den Eerw. Heer HOUTHOFF, wegens zijn volbragte 25 jaerige Predikdienst te Amsterdam. De prijs in 't Goud is *f* 200, en in 't Zilver *f* 13-0-0.

Afgebeeld in *Cat. TEYLER*. pl. XIX. 2.

Vrijdag den 21 May A°. 1745.

14. Bij MART. HOLTZHEY, Medailleur t' Amsterdam wordt uytgegeeven een Medaille op Vreede, tussen Haere Majesteyt de Koningin van Hongaryen, enz. en Zijne Doorl. Keurvorst van Beyeren: De prijs in 't Goud is *f* 110 en in 't Zilver *f* 7-10-0. En zijn in Commissie te bekomen bij JAN VAN DEN BERG te Rotterdam; LAURENS DE PAUW, te Haerlem en CORNELIS COSTER, Koopmansboode te Middelburg.

DIRKS, *Repertorium* III. 867.

Vrijdag den 24 September A°. 1745.

15. Bij N. VAN SWINDEREN, Medailleur in 's Gravenhage, zijn vervaerdigt en te bekomen: Een Medaille op het verkiezen van Zijne Koninglyke Hoogheyd, den Groot Hertog van Toskanen &c. &c. tot Rooms Keyzer, de prijs is in 't Goud 95 gulden en in 't Silver 6 guld. 6 stuyv.

JOSEPH & FELLNER. *Die Münzen von Frankfurt am Main*. I. 768.

Vrijdag den 15 October A°. 1745.

16. Bij MARTINUS HOLTZHEY, Medailleur te Amsterdam, is vervaerdigt een Medaille in 't Goud en in 't Zilver ter Gedagtenis der Krooninge van Syne Keyzerlijke Majt. FRANCISCUS STEPHANUS binnen Frankfort, den 4 October 1745. De prijs in 't Goud is *f* 110 en in 't Zilver *f* 7-10-0 en zijn in Commissie te bekomen bij JAN VAN DEN BERG te Rotterdam, GEORGE LODEWIJK RUIZ, Zilversmit in de Houtstraet over 't Hamburger Postkantoor in 's Hage, etc.

Vervolg VAN LOON 200.

Woensdag den 22 December A°. 1745.

17. Bij NICOLAES VAN SWINDEREN, Medailleur in 's Gravenhage, zijn vervaerdigt en te bekomen drierhande Gedenk-Penningen in Goud en Zilver, meest betrekking hebbende op het tegenwoordige tijdsgewrigt, voor het Nieuwe Jaer van 1746, de eerste soort in 't Goud *f* 42.00, de tweede *f* 15-0-0 en de derde *f* 8-10. en in 't Zilver *f* 3-0-0, *f* 1-8-0. en 16 stuyv.

Vervolg VAN LOON 260 en 261.

Maendag den 31 January A°. 1746.

18. Bij MARTINUS HOLTZHEY, Medailleur te Amsterdam, word uytgegeeven: Een Gedenk-Penning op het Sluyten van den Pruysisen Vreede te Dresden; De prijs is in 't Zilver *f* 7-10-0 en in 't Goud *f* 110-0 en zijn in Commissie te bekomen bij JAN VAN DEN BERG te Rotterdam; L. DE PAEUW te Haerlem; G. L. RUTZ, over 't Hamburger Post Comptoir in 's Hage; en CORN. DE KOSTER, koopmans Bode te Middelburg.

DIRKS. *Repertorium* III. 867.

Woensdag den 21 December A°. 1746.

19. Bij MART. HOLTZHEY, Medailleur te Amsterdam op de Heerengragt bij de Huydestraet, zijn wederom vervaerdigt, Goude en Zilvere Nieuwe Jaers Medailles, bevattende den toestand der Vereenigde Nederlanden op 't Jaer 1747, zijnde veelerhande grootens en prijzen, als in 't Goud f 80-0-0, f 32-0-0, f 16-0-0, f 10-10-0, f 5-50 en in 't Zilver f 5-0-0, f 2-10-0, f 1,10-0, 18 en 14 stuyvers.

Vervolg VAN LOON 221.

Vrijdag den 30 December A°. 1746.

20. In 's Hage bij NICOLAES VAN SWINDEREN, is gedrukt en te bekomen, een Medaille op de Sterfte van het Rund-Vee; de prijs is in 't Goud 50 en in 't Zilver 3 guldens. Ook eenige Nieuwejaers-Penningen, op deeze omstandigheden des tijds. De een en ander zijn in commissie te bekomen te Dordt bij J. VAN BRAEM; Rotterdam, de Wed. FENNEMA etc.

Vervolg VAN LOON 311, 260 en 261.

Vrijdag den 26 Máj 1747.

21. Bij MART. HOLTZHEY, Medailleur te Amsterdam, op de Heerengragt bij de Huydestraet, word op nieuws wederom uytgegeeven een Medaille ter verkiezinge (met het Origineel Portrait) van Syn Hoogvorstel. Doorl. den Heere WIL. O. H. FRISO, tot Stadhouder, Kapiteyn-Generael en Admiraal &c. van de Vereenigde Nederlanden. De Prijs in 't Goud is f 110. en in 't Zilver f 8-0-0.

Vervolg VAN LOON 246.

Vrijdag den 22 Maert 1748.

22. Bij MARTINUS HOLTZHEY, Medailleur in Amsterdam, op de Heeregragt bij de Huydestraet, is vervaerdigt een Gedenk-Penning, op de Geboorte van den Erf-Prins Zoon van Hunne Doorl. Hoogheeden Prins en Princesse van Oranje &c. de prijs is in 't Goud f 24-0-0 à f 12-0-0, en in 't Silver f 2-0-0 à f 1-0-0 en zijn meede te bekomen te Haarlem bij LAURENS DE PAUW; 's Hage G. LUDW. RUTZ en elders.

Vervolg VAN LOON 253 en 255.

Woensdag den 1 January 1749.

23. Bij N. VAN SWINDEREN, Medailleur in 's Hage op de Lutherse Burgwal, zijn gemaakt en te bekomen eenige differente soorten van Medailles, op de Praeliminaria en de geslooten Vreede; mitsgaders op het Nieuwe Jaer en zijn in commissie te bekomen te Amsterdam bij J. CLEMENT, Silversmit in de Teerketel-Steeg. enz.

Vervolg VAN LOON 266 en 274.

Woensdag den 2 January A°. 1754.

24. JOAN GEORGE HOLTZHEY, Medailleur op de Heeren-gragt bij de Huydestraet te Amsterdam, heeft vervaerdigt een Medaille, op den toestand des tijds bij den aenvang van het Jaer 1754, kosten in Goud f 8-0-0 en f 4-0-0 en in Zilver f 5-50 f 3-0-0. Zijn in Commissie te bekomen in 's Hage bij de Wed. H. VAN DEN KASTELEN; Rotterdam, S. DE LA BALLE enz.

Vervolg VAN LOON 332.

Maendag den 15 Maert A°. 1756.

25. JOHAN GEORGE HOLTZHEY, Medailleur te Amster-

dam op de Heerengragt bij de Huydestraet, heeft vervaerdigt een Gedenk-Penning op de deerlijke verwoesting van. Lisbon door Aerdbeevingen, Brand &c. kosten in Goud *f* 150 en in Zilver *f* 10. Zijn meede te bekomen te Rotterdam bij S. DE LA BALLE; Haerlem L. DE PAEUW; 'sHage de Wed. H. VAN DEN KASTEELN; Utrecht C. VAN DEN NIEUWPOORT.

Vervolg VAN LOON 335.

Woensdag den 14 February A°. 1759.

26. Bij JOHAN GEORGE HOLTZHEY, Medailleur te Amst. is vervaerdigt en te bekomen. Een Rouw Medaille ter ontsterflijker na-gedagtenisse van Haere Koninglijke Hoogheyd, de Vrouwe Gouvernante ANNA Princesse Douarière VAN ORANGE &c. &c. in 't Goud *f* 70 en in 't Zilver *f* 4-10. Als meede in Commissie bij de Wed. HENDRIK VAN DEN KASTEELN in 'sHage; SALOMON DE LA BALLE te Rotterdam enz.

Vervolg VAN LOON 349.

Vrijdag den 9 Maert A°. 1759.

27. N. v. ZWINDEREN, Medailleur, woonende in de Kap-Rave op de Lutherse Burgwal in 'sHage, heeft vervaerdigt een Gedenk-Penning op het Overlijden van Haere Doorlugtigste Hoogheyd, Mevrouw de Princesse van Oranje en Nassau, &c. &c. &c. De Prijs is in Zilver 3-10-0 en zijn meede te bekomen te Haerlem bij L. PEIN en te Utrecht bij H. DE MEYER in de Elisabethstraet.

Vervolg VAN LOON 347 en 348.

Maendag den 17 Maert A°. 1760.

28. Bij J. G. HOLTZHEY, Medailleur te Amsterdam,

is vervaerdigt: Een Medaille op het Hooge Huwelijk van Haere Doorl. Hoogheyd Mevrouw de Princes CAROLINA VAN ORANJE NASSAU, met Sijne Doorl. Hoogheyd den Heere CAREL PRINS VAN NASSAU WEILBOURG &c. &c. De prijs is in 't Goud f 70 en in 't Zilver f 5-5 Zijnde meede in Commissie te bekomen in 's Hage bij de Wed. H. VAN DE KASTEELE, Rotterdam S. DE LA BALLE, Leyden de Wed. H. BEGRAM enz.

Vervolg VAN LOON 358.

Maendag den 29 December 1760.

29. Bij J. G. HOLTZHEY, Medailleur te Amsterdam op de Heerengragt bij de Huydestraet is vervaerdigt eene Medaille op den toestand des tijds, bij den aenvang van het Jaar 1761. De prijs is in 't Goud en in 't Zilver 5-50. Zijnde meede in Commissie te bekomen in 's Hage bij de Wed. H. v. D. KASTEELE, te Rotterdam bij S. DE LA BALLE, enz.

Vervolg VAN LOON 365.

D. S. VAN ZUIDEN.

BOEKBESPREKING.

Muntverslag over het jaar 1919.

Het Muntverslag over het jaar 1919 vermeldt, dat geslagen zijn 73.200.000 stukken (tegen 59.600.000 in 1918) met eene nominale waarde van f 9.530.000, en wel: 8.000.000 halve guldens, 4.000.000 25-centstukken, 10.000.000 10-centstukken, 2.000.000 2½-centstukken, 6.000.000 centen, alle voor Nederland en 6.000.000 vierde guldens, 17.200.000 tiende guldens voor Ned. Indië. Bij de wet van 27 November 1919 (Stbl. n°. 786) werd artikel 6 der Muntwet van 1901 aldus gewijzigd, dat het gehalte van het gewone zilver van 945 op 720 duizendsten werd teruggebracht ¹⁾. De beeldenaar der munten werd tevens gewijzigd en werd het maken van nieuwe ontwerpen aan den Rijksstempelsnijder J. C. WIENECKE opgedragen. Een afbeelding van den nieuwen gulden, het jaartal 1920 dragende, is bij het verslag gevoegd. Ook de nabootsing van Bijbelsche en oud-Joodsche munten, waarvan de stempels door den graveur J. PH. KÜPPERS gesneden zijn, worden in

¹⁾ Zie hierover: F. A. JAS, *Het Nederlandsche Muntwezen in verdrukking* in „*De Economist*“ 1920. p. 107—111.

het Verslag afgebeeld ¹⁾. De verdere werkzaamheden op penningkundig gebied bepaalden zich tot het aanbrengen van geringe wijzigingen aan bestaande beloonings-penningen en tot het maken van verkleinde modellen. Ook werden voor verschillende gemeenten penningen vervaardigd om ter vervanging van muntstukken, voor gas- of electriciteitsmeters te worden gebruikt. De muntmeester bepleit het doen aanmaken van deze stukken aan 's Rijks Munt, «omdat het hier betreft een materiaal, dat, zij het in beperkten kring en voor een beperkt, bepaaldelijk aangewezen doel, een analoge functie als die van geld vervult. Aanmaak aan de centrale instelling, waardoor de beste waarborgen tegen mogelijken namaak worden verschaft en ook gewaakt kan worden tegen de vervaardiging van penningen, die door hun overeenkomst slechts verwarring kunnen stichten, heeft voor dit materiaal zekere voordeelen en is bepaaldelijk verre te verkiezen boven eene vervaardiging in het buitenland».

Verslag Kon. Penningkabinet 1919.

Onder de aanwinsten van het Kon. Kabinet van munten, penningen en gesneden steenen, die een afzonderlijke vermelding verdienen, mag zeker de zeldzame penning ter eere van ANTHONIE VAN BOURGONDIË, heer van Wackene worden gerekend. Als Gouverneur van Zeeland tijdens het beleg van Middelburg is hij

¹⁾ Zie *Jaarboek* 1919. p. 141—142.

aldaar in 1573 plechtig begraven. Tot 20 keeren toe werd de klok van St. Pieter te zijner nagedachtenis geluid.

Uniek is de looden penningplaat van 1584 met borstbeeld van JACOB SUSIUS¹⁾ door den artistieken hoog in aanzien staanden Zeeuw JACOB ZAGAR vervaardigd.

Er zijn in den laatsten tijd meerdere onbekende penningen van dezen begaafden dilettant-stempelsnijder beschreven, het ware nuttig ze alle te catalogiseren, daar ze in verschillende periodieken zijn vermeld. Sober, in vijf regels slechts, is de meest merkwaardige aanwinst geboekt. Het zijn 90 stuks zilveren en 1486 koperen Nederlandsche legpenningen uit de verzameling VAN DIJK VAN MATENESSE, waarvan het eerste gedeelte in het vorige Jaarverslag is vermeld. De thans aangehaalde loopen van 1540 tot 1780, de beste jaren der legpenningen. De jongste bij DUGNOLLE beschreven dateert van 1736, het is een Zuid-Nederlandsche, de in het *Verslag* op 1780 vermelde, zal dit vermoedelijk ook wel zijn. Zooals men weet, is de Directeur doende de geheele verzameling legpenningen opnieuw te bewerken en de beschrijving er van zoodra mogelijk uit te geven.

Plaatsgebrek eischt dat wij de vermelding van meerdere goede penningen moeten achterwege laten.

¹⁾ De heer VICTOR TOURNEUR, die in het *Archiv für Medaillen- und Plaketten-Kunde* I. pag. 14 en 200 een tweetal onbekende portretpenningen door ZAGAR vervaardigd afbeeldt en beschrijft en van dien medailleur eene speciale studie gemaakt heeft, deelde den heer VAN KERKWIJK mede, dat de afgebeelde JACOB SUVS, heer van Grijsaard, notabele te Zierikzee voorstelt, die ook als dichter en kenner van oudheden bekend was. Zie DE LA RUE, *Geletterd Zeeland* pag. 195.

Vele zeldzame munten zijn aangeworven. Daaronder uitblinkende is de tot nu toe onbekende gouden Nobel van 's Heerenberg, die vermoedelijk clandestien te Hedel is geslagen. Het merkwaardige stuk is voorzien van den klop der stad Groningen. Even zeldzaam is een halve gouden Reaal van FILIPS III, graaf van Holland, met het borstbeeld «rechts» gewend. (Zie *Jaarboek voor Penningkunde* 1919, p. 122). Voor de muntgeschiedenis van Zeeland is de tot nu toe niet in natura voorgekomen halve Leeuwendaalder met den zwemmenden leeuw van 1597 van groot belang. De munt is zóó zeldzaam, dat VERRADE haar nooit had aangetroffen; ze werd bij Lochem in 1919 opgegraven.

Mede mag de aandacht worden gevestigd op den dubbelen en enkelen Schelling, die Groningen, Kampen en Deventer in 1479 besloten gezamenlijk te munten. Varianten van deze hoogst zeldzame stukken zijn in ons *Jaarboek* 1916 beschreven.

Onder de rubriek «Papieren geld» komt een beknopte lijst voor der papieren bons in 1914 in Nederland uitgegeven. Ze zijn bijna alle uitvoerig vermeld en afgebeeld in de *Documenten voor de economische crisis van Nederland in oorlogsgevaar*, door de afd. Documentatie der Kon. Bibliotheek in 1914 uitgegeven. De meeste dezer bons zijn thans zoo goed als onvindbaar. Het mag dus een prachtige aanwinst worden genoemd. Ten besluite wordt onder de afdeeling «Gesneden steenen» een naar links gewende, gebaarde mannenkop vermeld, in kristal gesneden met oog en gouden montuur.

Afbeeldingen ontbreken ook thans, wat zeer te betreuren is, daar zij de waarde en het nut van een

Munt- en Penningverslag helpen verhoogen. De tijdsomstandigheden geven echter van dit gemis aan afbeeldingen een begrijpelijke verklaring. Wij wenschen den heer VAN KERKWIJK geluk, dat hij, ondanks de abnormale tijden, nog de vele merkwaardige aanwinsten, die het *Verslag* bevat, heeft kunnen verkrijgen.

M. D. M.

W. K. F. ZWIERZINA. *Lijst van Penningen, vervaardigd in de ateliers der «Koninklijke BEGEER» met beschrijving van die, welke niet in de bestaande penningwerken voorkomen. Amsterdam 1907—1919.*

Dit werk beschrijft, nu ten gevolge van de oprichting der N. V. de Edelmetaalbedrijven VAN KEMPEN, BEGEER en Vos de firma BEGEER als zoodanig opgehouden heeft te bestaan, de penningen in de ateliers BEGEER geslagen van 1880 tot 1919. De tot 1908 vervaardigde, die reeds elders door den heer ZWIERZINA beschreven werden, worden slechts kort vermeld, terwijl de penningen van 1909—1919 geslagen, meer uitgebreid behandeld worden. Een portret van den heer ANTHONIE BEGEER († 1910) en een drietal door hem vervaardigde penningen gaan aan de penningbeschrijving vooraf, terwijl in een afzonderlijk hoofdstuk het ontstaan van een penning behandeld wordt.

† P. I. B. RUIJS DE PEREZ.

Te Bloemendaal overleed 14 April j.l. de heer P. I. B. RUIJS DE PEREZ, geboren 22 Juni 1865, sedert 18 Juni 1893 buitengewoon lid van ons Genootschap.

De overledene begon in 1884 met het verzamelen van Nederlandsche noodmunten en slaagde er in, eene zeer belangrijke en uitgebreide verzameling bijeen te brengen. Vele der belangrijkste stukken van JOH. W. STEPHANIK, gingen bij de veiling van diens kabinet in 1904 in zijne verzameling over. In 1911 deed de heer RUIJS zijne noodmunten-verzameling weder van de hand, zij werd te Amsterdam in December van dat jaar verkocht als de «Collection d'un amateur hollandais connu», en worden in den catalogus op een tweetal platen een aantal der belangrijkste stukken afgebeeld. Naast zijne noodmunten waren het ook gouden munten en penningen, die door RUIJS met voorliefde verzameld werden. Ook deze verzameling is nog tijdens zijn leven verkocht ¹⁾ en telt de catalogus niet minder dan ruim 600 stuks, waarvan een aantal op 7 platen zijn afgebeeld. Sedert een 4tal jaren was de belangstelling van RUIJS voor onze Nederlandsche munten en penningen weder ontwaakt en is het hem gelukt om in dien betrekkelijk

¹⁾ Te Amsterdam bij FREDERIK MULLER EN Co. 21—22 Maart 1907.

korten tijd eene hoogst belangrijke verzameling Nederlandsche munten, waaronder talrijke gouden afslagen, piedforts en noodmunten, bijeen te brengen en eene waarlijk schitterende reeks Nederlandsche penningen uit den bloeitijd onzer geschiedenis, benevens eene belangrijke serie gildepenningen. Nog enkele weken voor zijn overlijden liet RUIJS uit de verzameling VIEL-HAABER te Frankfurt a/Main in Februari 1920 geveild, welke zeer belangrijke Oranje-penningen bevatte, vele der beste stukken aankopen.

Hij heeft deze vermeerdering van zijne numismatische verzameling niet meer gezien, toen de stukken in ons land aankwamen was de nieuwe eigenaar reeds overleden.

Begin 1921 zullen de door RUIJS met zooveel liefde en toewijding bijeengebrachte verzamelingen te Amsterdam bij de firma SCHULMAN in veiling komen en zullen de liefhebbers ruimschoots in de gelegenheid gesteld worden om hunne verzamelingen aan te vullen, terwijl er — naar wij hopen — nieuwe verzamelingen zullen gevormd worden.

In 1902 vervaardigde W. ACHTENHAGEN, toen verbonden aan de fabriek der firma C. J. BEGEER, een plaquette met de naar links gewende borstbeelden van den heer RUIJS en MR. S. BARON CREUTZ, hun 25-jarige vriendschap herdenkende ¹⁾.

De verzameling van ons Genootschap dankt aan RUIJS een aantal, meest buitenlandsche, munten.

V. K.

¹⁾ W. K. F. ZWIERZINA. *Penningskundige Geschiedenis der Regeering van H. M. Koningin Wilhelmina. 1878—1908.* No. 327.

Verslag van den Secretaris.

Zaterdag 26 Juni 1920 hield ons Genootschap te Amersfoort zijne jaarlijksche vergadering in het hôtel «de Zwaan». Hier waren tegenwoordig de heeren C. BEELAERTS VAN BLOKLAND, KAM, VAN KERKWIJK, KNOTTENBELT, MUYSER, VAN DER RIJST, SASSE VAN YSSELT, SCHARP, A. en M. SCHULMAN, SNOECK, VAN VOORST VADER, WIENECKE en ZWIERZINA. Bericht was ingekomen dat Mej. DE MAN en de heeren F. BEELAERTS VAN BLOKLAND, HAAS, HIJMANS, KUYPERS, VAN MEEUWEN, VAN REDE, VISART DE BOCARMÉ en VOET verhinderd waren de vergadering bij te wonen.

In zijn openingswoord herdacht de voorzitter Jhr. Mr. M. W. SNOECK de beide in het afgelopen jaar aan het Genootschap ontvallen leden: de heeren RUIJS DE PEREZ en BRUYNESTEYN. De eerste, in de kracht van het leven heen gegaan, was hier te lande zeker wel de voornaamste verzamelaar van Nederlandsche historiepenningen en Nederlandsche noodmunten, de heer BRUYNESTEYN, op hoogen leeftijd overleden, bracht zijne 14—15 Juni 1920 te Amsterdam geveilde verzameling Nederlandsche munten voor een 20-tal jaren bijeen. Een groot verlies was ook het afsterven van Jhr. Mr. E. DE BRAUW, een der weinige beoefenaars van middel-

eeuwsche muntwaarden en getrouw comparant op onze vergaderingen.

Het gewone regeeringssubsidie werd ook over het loopende jaar ontvangen, zoodat het mogelijk geweest was den jaargang 1919 van het Jaarboek ongewijzigd te doen verschijnen. Sedert zijn de kosten van papier en drukken zóó aanzienlijk verhoogd, dat de vraag bij de Commissie van Redactie was opgekomen, of het misschien niet gewenscht zou zijn om van de uitgave van het Jaarboek voor 1920 af te zien. Bij nader inzien was echter besloten de vergadering voor te stellen, om den omvang van den jaargang 1920 in te krimpen en het Jaarboek dus op het einde van het jaar weder te doen verschijnen, met welk voorstel de aanwezigen zich konden vereenigen. Voor den jaargang 1920 van het Jaarboek werd nu eene bijdrage van ten hoogste f 900 toegestaan, nadat het voorstel van contributie-verhooging met algemeene stemmen was aangenomen. Van af 1 Januari 1921 zou de jaarlijksche bijdrage voor buitengewone leden worden gebracht op f 10, terwijl de gewone leden f 15 zouden betalen.

Reeds waren een tweetal artikelen, door Mej. DE MAN en den heer M. SCHULMAN voor het Jaarboek ingekomen, terwijl nog twee bijdragen waren toegezegd. De heer A. O. VAN KERKWIJK, aan de beurt van aftreding als Secretaris werd als zoodanig herbenoemd, terwijl Mej. DE MAN herkozen werd als lid van de Commissie van Redactie van het Jaarboek. Tot gewone leden van het Genootschap werden benoemd de heeren Jhr. Mr. W. G. FEITH en A. J. J. PH. HAAS, beiden thans buitengewoon lid, terwijl de heeren Dr. M. BRINKGREVE te Utrecht, F. A. CARON te Amsterdam, DIRK

KUIPERS te 's-Gravenhage, Mr. E. POLAK te Amsterdam, J. L. RICHEL te Borssele tot buitengewone leden en de heer HOWLAND WOOD te New-York tot buitenlandsch lid gekozen werd. Uit het verslag van den Conservator bleek, dat zoowel de boekerij als de penning- en muntverzameling vermeerderd waren.

Bij dit verslag, dat wegens afwezigheid van den heer DUCROCQ door den Secretaris werd uitgebracht, werd de opmerking gemaakt, dat de verzamelingen van het Genootschap zoo weinig bekend waren en dat slechts zeer enkele leden deze hadden gezien. Daar ook dit bezwaar bij het bestuur gevoeld was, werd besloten om te trachten een museum te vinden, dat bereid zou zijn om onze munt- en penningverzameling in bruikleen op te nemen en zoo mogelijk, een gedeelte der belangrijkste stukken tentoonstellen. Men had op het oog de Historische verzameling der Schutterij te Amsterdam en hoopte, dat op eene volgende vergadering de Conservator aanwezig zou zijn, om met hem een en ander te overleggen.

De rekening van den penningmeester, nagezien en accoord bevonden door de heeren A. SCHULMAN en MULSER, sloot met een batig saldo van f 352.

Fraaie en zeldzame munten en penningen werden den leden getoond, waaronder een aantal door den heer WIENECKE in den laatsten tijd vervaardigde penningen, photo's van twee zeer belangrijke zilveren gegraveerde draagpenningen, door de Oost-Indische Compagnie in 1666 en 1672 vereerd, waarvan de origineele in de penningverzameling van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen berusten, verder de afbeelding van een zeer fraaie eenzijdig

gegraveerde zilveren penningplaat, in 1920 den burgemeester van Velzen aangeboden en door het medelid van het Genootschap E. Voet Jr. vervaardigd. Ten slotte dienen vermeld de fraaie reeks Romeinsche denarii, in 1919 in Zuid Frankrijk opgegraven.

Besloten werd, dat er in het najaar eene werkvergadering te 's-Gravenhage gehouden zou worden, waarop de heer H. J. SCHARP een voordracht zal houden over de wijze van muntslaan bij de Grieken en Romeinen. Als plaats van de zomervergadering werd, op voorstel van den heer M. SCHULMAN, Middelburg aangewezen.

Aan het einde der vergadering vroeg de heer WIENECKE nog het woord en deelde de aanwezigen mede, dat het in het voornemen der Regeering lag, om de betrekking van stempelsnijder van 's Rijks Munt op te heffen en hij op wachtgeld zou worden gesteld, hetgeen voor hem een zeer belangrijke financieele achteruitgang zou beteekenen, daar hij hierdoor een groot gedeelte van zijne inkomsten zou moeten missen, wanneer hem een wachtgeld volgens de tegenwoordige wet en het Kon. Besluit van 4 April 1892 (Staatsblad no. 60) zou worden toegekend. Spreker deelde mede, dat het wetsontwerp tot regeling van den rechtstoestand van ambtenaren nog niet was aangenomen en hij hier dus nog niet van kon profiteeren, maar wanneer dat ontwerp kracht van wet zal hebben bekomen, zou voor hem eene geheel andere regeling kunnen worden toegelaten, zoodat het voor hem van het hoogste belang zou zijn, wanneer het besluit tot opheffing van de betrekking van Rijks stempelsnijder nog werd uitgesteld en hij voorloopig nog in functie zou blijven. Hij vroeg nu of het Genootschap een verzoek in dien geest aan

den Minister van Financiën zou willen indienen. Alle leden konden zich met dit verzoek vereenigen en besloten werd, dat een request door den Secretaris zou worden opgesteld, dat ter beoordeeling aan den heer VAN SASSE VAN YSSELT zou worden toegezonden. Dit request zou namens de leden door het bestuur worden geteekend en aan den Minister van Financiën worden toegezonden ¹⁾. Na afloop der vergadering werd een bezoek gebracht aan het Museum der Oudheidkundige Vereeniging «Flehite» en werden de verdere oud- en merkwaardigheden der stad bezichtigd.

Zaterdag 9 October werd te 's-Gravenhage in het Arti zaaltje van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis de na-jaarsvergadering van het Genootschap gehouden. Hier waren tegenwoordig de leden C. en F. BEELAERTS VAN BLOKLAND, HOYNCK VAN PAPENDRECHT, KUIPERS, VAN KERKWIJK, MUYSER, SCHARP, A. SCHULMAN, SNOECK en WIENECKE. Van de heeren BORDEAUX, CARP, HIJMANS, KNOTTENBELT, KUYPER, MUSCHART, VAN REDE, VAN DER RIJST, M. SCHULMAN, SIMONSZ., VAN VOORST VADER, VERSPYCK MIJNSSSEN en ZWIERZINA was bericht ontvangen, dat zij verhinderd waren de vergadering bij te wonen.

De voorzitter Jhr. SNOECK herdenkt het sedert de laatste bijeenkomst overleden lid Mr. W. E. J. BOON VAN BALVEREN te Arnhem en deelt mede, dat 5 Juli j.l. de 29 jaren, voor welken termijn het Genootschap is aangegaan, verstreken waren en daarmede ook de Statuten vervallen. Op zijn voorstel werd besloten verlenging,

¹⁾ 10 Juli is dit Request aan den Minister toegezonden.

opnieuw voor een gelijk aantal jaren aan te vragen en werd den Secretaris opgedragen de noodige stappen daartoe te doen.

Aan den Conservator was 27 September per brief door den Secretaris het plan medegedeeld, om, volgens gedaan voorstel in de te Amersfoort gehouden zomer-vergadering naar een Museum om te zien, dat onze numismatische verzamelingen zou kunnen tentoonstellen. en was hem verzocht op deze vergadering hierover zijne meening te zeggen. Daar de heer DUCROCQ echter niet ter vergadering aanwezig was en ook geen bericht van hem was ontvangen, werd den heer SCHARP verzocht zich met Conservatoren van de Historische Verzameling der Schutterij in verbinding te stellen en te zien of in dat Museum onze verzamelingen zouden kunnen worden tentoongesteld. De heer SCHARP verklaarde zich daartoe bereid en sprak de verwachting uit, dat de munten en penningen van het Genootschap in genoemde verzameling zouden kunnen opgenomen worden, in welk geval hij zich met den heer DUCROCQ in verbinding zou stellen om over de wijze van overbrenging te spreken. Hierop gaf de heer A. HOYNCK VAN PAPENDRECHT eenige mededeelingen omtrent Rotterdamsche muntgewichtmakers, op p. 64 van dit Jaarboek afgedrukt, waarna de voorzitter het woord gaf aan den heer SCHARP tot het houden van zijn voordracht: «Hoe in de Oude Wereld het geld werd vervaardigd».

Spreeker begon met te zeggen, dat de antieke munttechniek een zeer schrale litteratuur heeft. In de meeste handboeken over het muntwezen der Oudheid vindt men wel is waar, het een en ander daarover vermeld, doch meestal slechts eene korte uiteenzetting, hoe de

schrijver zich den muntslag voorstelde. Dien te bestudeeren uit de geldstukken zelve kwam niet bij hem op. Pas in de laatste jaren, sedert ongeveer 1905, is men begonnen met eene meer systematische bestudeering van het vraagstuk en langs den eenigen weg, die naar het doel kan leiden: men nam de stukken zelve ter hand.

Ter vergadering waren dan ook aanwezig een groot aantal Aziatische, Grieksche en Romeinsche munten uit verschillende tijdperken, en volgens de verschillende gedemonstreerde procédés vervaardigd. Wij zagen de primitieve munten uit de 7de en 6de eeuw v. Chr., nog slechts aan eene zijde bestempeld en aan de andere zijde een of meer ruwe uithollingen vertoonende, welke uithollingen langzaam overgaan naar een vierkant, meestal in compartimenten verdeeld, het zoogenaamde *quadratum incusum*. Van een voor korten tijd in Egypte gevonden muntstempel, die nog volkomen gaaf is, werd een afbeelding getoond. Zeer bijzonder zijn de, in hoofdzaak in Zuid-Italië voorkomende, munten, waarvan de keerzijde het voorzijdetype «en creux» doch met een afzonderlijken stempel geslagen, vertoont.

Deze «incuse» munten verwarre men niet met die stukken, welke uitgediept zijn door de onoplettendheid van den muntwerkman, die, vergetende een reeds geslagen stuk weg te nemen, een munt slaat, die aan beide zijden hetzelfde type vertoont: één voortgebracht door den bovenstempel en één door het reeds geslagen stuk, dat onder het nieuwe muntplaatje is blijven liggen.

Spreeker vertoont drie van zulke mislukte munten uit den laat-Republikeinschen en het begin van den Keizertijd.

Van een zuiver technisch standpunt waren de antieke munten verre van volmaakt. Haar gewicht varieerde aanmerkelijk, zij waren niet volmaakt cirkelvormig, de randen waren dikwijls ruw en ongelijk van dikte, de stempel bedekte niet altijd volkomen het muntplaatje. Doch uit een artistiek oogpunt! Hoe konden de stempelsnijders uit de Oudheid, waaronder tal van kunstenaars van den eersten rang, zich aan hunne kunst wijden, door geen bureaucratische bepalingen gehinderd! Welk een prachtstukken kwamen niet uit hunne handen, stukken, die wel altijd ongeëvenaard zullen blijven. Het schoonst zijn de tetradrachmen van Syracuse, waarvan een zestal rondgaan.

Een groot verschil vertoonen de munten, die nu behandeld worden: de gegoten Romeinsche bronzen geldstukken, die een ruw en onafgewerkt aanzien hebben. Uitvoerig stond spreker stil bij de verschillende gietprocédés, reproducties van gietvormen werden vertoond. Ook toont hij aan, hoe in de verschillende tijdstippen, waarin het bronzen geld werd geslagen, de muntplaatjes moeten zijn vervaardigd. Bij ieder procédé, door modellen toegelicht, worden de daarbij behoorende munten vertoond.

Een munt van TITUS CARISIUS uit omstr. 45 v. C. vertoont de muntinstrumenten uit dien tijd: aambeeld, hamer, nijptang en een muntstempel. Van het eenige intact tot ons gekomen muntapparaat uit den Keizertijd, dat zich in het Museum te Lyon bevindt, wordt een reproductie op de ware grootte vertoond. Het heeft gediend voor het slaan van goudstukken van FAUSTINA junior.

De Pompeiaansche muurschildering uit het huis der

VETTER, die zooveel pennen in beweging heeft gebracht, wordt vertoond. Muntkundigen meenen daarin een muntatelier te zien, anderen de werkplaats van een goudsmid.

In de karteling der randen, die in het bijzonder bij Republikeinsche denarii voorkomt, ziet spreker slechts een modegril.

Vervolgens werden behandeld de met een zilverhuidje overtrokken munten, met een hart van minderwaardig metaal, stukken uit winstbejag door den Staat in omloop gebracht, herhaaldelijk aanleiding gevende tot de meest ongewenschte toestanden op monetair gebied.

Allerlei wetenswaardigheden op munt-technisch gebied uit den Keizertijd passeerden nog de revue, waaronder eenige vormpjes van gebakken klei, waarin gedurende den vervaltijd klein zilvergeld werd gegoten. Met het vertoonen van eenige hol-geslagen munten uit den Byzantijnschen tijd (scyphati) eindigde spreker zijne voordracht, die door de aanwezigen met groote belangstelling gevolgd werd.

Aan de vergadering was des morgens voorafgegaan een bezoek aan het Museum MESDAG, waar de fraaie moderne schilderijen en dé door den schilder MESDAG verzamelde oude kunstvoorwerpen door de aanwezigen bewonderd werden.

's-Gravenhage, October 1920.

A. O. VAN KERKWIJK.

**Aanwinsten numismatische verzameling
en bibliotheek.**

Penningen.

1861. Bröodloodje der Hervormde Diaconie te Amsterdam. Tin. 28 mM. DIRKS 860.

Geschenk H. v. D. LINDEN.

1919. Mej. M. G. A. DE MAN, 25 jaar lid van de Commissie van redactie van het Tijdschrift (Jaarboek) Br. 29 mM. *Jaarboek voor Penningkunde* 1919. p. 136.

Geschenk redactie.

1919. Zeventigste geboortedag van Vte B. DE JONGHE. Door J. VERMEIJLEN. Br. 80 mM.

Aangekocht.

Munten.

1658. Westfriesland. Driesteden Duit. VERKADE pl. 75. 8.

1751. Bisdóm Luik. THEOD. VAN BEIEREN. Twee Liards. DE CHESTRET DE HANEFFE pl. LII. 691.

1810. Java, Duit met LN. NETCHER en v. D. CHIJIS 59.

Geschenk N. N.

- *1862. Frankrijk. Franc te Parijs geslagen.

1865. » Franc te Straatsburg geslagen.

1866. » Franc te Bordeaux geslagen.

1867. » Vijftig Centimes te Parijs geslagen.

1868. » Twee Francs te Parijs geslagen.

1868. » Franc te Parijs geslagen.

Geschenk H. J. SCHARP.

Noodmunten.

1579. Maastricht. Noodmunt van 16 Stuivers. MAILLIET pl. 75. 5.
1814. Antwerpen. Noodmunt van 10 Centimes met N. MAILLIET. Suppl. pl. 19. 7.
1814. Antwerpen. Noodmunt van 10 Centimes met dubbele L. MAILLIET. Suppl. pl. 7. 11.
- Geschenk N. N.

Boeken.

Genootschap «Amstelodamum». Reizigers te Amsterdam. Beschrijvende lijst van reizigers in Nederland door vreemdelingen vóór 1850. Door J. N. JACOBSEN-JENSEN. Amsterdam 1919.

Geschenk Kon. Oudheidkundig Genootschap.

Uit het verleden van het Munt- en Penningkabinet van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen. (Overdruk Gedenkboek bij het 250-j. bestaan).

Geschenk Mej. M. G. A. DE MAN.

W. K. F. ZWIERZINA. Lijst van penningen vervaardigd in de ateliers der «Koninklijke BEGEER». 1880—1919. Amsterdam 1919.

Geschenk CAREL J. A. BEGEER.

Verslag Museum van Oudheden te Rotterdam over 1918 en 1919.

Geschenk van den Directeur.

Verslag Kon. Kab. van Munten, Penningen en Gesneden Steenen, over 1918.

Geschenk van den Directeur.

Verslag van de Commissie ter verzekering eener goede bewaring van gedenkstukken van Geschiedenis en Kunst te Nijmegen over 1917 en 1918.

Geschenk Commissie.

Door ruiling met het Jaarboek:

Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap: «De Nederlandsche Leeuw».

Bulletin van den Nederlandschen Oudheidkundigen Bond.

Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Tijdschrift, Verhandelingen, Notulen Algemeene en Directie-vergaderingen (1916—1918). Oudheidkundig verslag. Catalogus der Historische Tentoonstelling te Batavia gehouden.

Mitteilungen der Oesterr. Gesellschaft für Münz- und Medaillen-Kunde.

Mitteilungen der Numismatischen Gesellschaft. Wien. Berliner Münzblätter.

Numismatisches Literatur Blatt.

Finnische Altertums Gesellschaft.

Rivista Italiana. 1917—1918 (niet compleet).

American Journal of Numismatics. Vol. LII. 1918.

Amsterdam, Juni 1920.

De Conservator

H. G. DU CROCQ.

LEDENLIJST

(NOVEMBER 1920).

Achter de namen der leden is vermeld welk gedeelte van de munt- en penningkunde door hen beoefend wordt.

EERE-LEDEN.

- | | Dagteekening
van benoeming. |
|---|--------------------------------|
| Z. M. VICTOR EMMANUEL III, Koning van Italië. | 16 Juni 1901. |
| Vicomte B. DE JONGHE, Président de la Société royale de Numismatique de Belgique, rue Caroly, Bruxelles. | 17 Juni 1894 |
| (België, Nederlandsche provinciën Limburg en Noord-Brabant, verder Gallische, Merovingische, Karolingische en oud-Grieksche M. 1). | |
| Mejuffrouw MARIE G. A. DE MAN, Conservatrice van het Munt- en Penningkabinet van het Zeeuwsch Gen. der Wetenschappen, St Pieterstraat 39, Middelburg. | 23 Juni 1917. |
| (Graafschappen Holland en Vlaanderen M. — Prov. Zeeland, M. G., noodmunten, loodjes, draagteekens, muntvondsten. — Nederland, loodjes.) | |

GEWONE LEDEN

C. W. BRUINVIS, Oud-Gemeente-archivaris, Oudegracht 184, Alkmaar.	12 Juni 1892.
(Stad Alkmaar en Alkmaarders, M. G., noodmunten, loodjes, draagteekens).	

¹⁾ De afkortingen beteekenen: M = munten, G = gedenkpenningen.

- J. H. E. H. GERADTS, Burgemeester, Kasteel Aerwinkel, Posterholt (L.). 12 Juni 1892.
(Nederlandsche prov. Limburg, M. G., gouden Rom. M.)
- Jhr. C. H. C. A. VAN SYPESTEYN, Bilderdijkstraat 60, 's-Gravenhage. 12 Juni 1892.
(Steden 's-Gravenhage en Haarlem, G., penningen en penningplaten uit het oogpunt van kunst).
- H. G. DU CROOQ, Leidschegracht 11, Amsterdam. 17 Juni 1894.
(Nederland en Koloniën, België tot 1830, G.)
- W. K. F. ZWIERZINA, Ontvanger van het Buitengewoon Zegel, Amsterdam, 2^e Helmersstraat 80(huis). 16 Juni 1895.
(Nederland, G. en draagteekens, in het bijzonder die geslagen na 1863).
- Jhr. Mr. M. W. SNOECK, Hintham (N.-Br.). 16 Juni 1897.
(Prov. Noord-Brabant, M. en G.)
- Jhr. Mr. P. L. VAN MEEUWEN, Raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden, Bezuidenhout 60, 's-Gravenhage. 16 Juni 1899.
(Prov. Noord-Brabant, M. G.)
- Jhr. Mr. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Bazarstraat 1^e, 's-Gravenhage. 18 Juni 1904.
(Nederland, G., in het bijzonder familiepenningen).
- A. O. VAN KERKWIJK, Directeur van het Koninklijk Kabinet van Munten, Penningen en Gesneden Steenen, Nassaulaan 22, 's-Gravenhage. 18 Juni 1904.
- Jhr. Mr. A. F. O. VAN SASSE VAN YSSELT, Vice-President van het Gerechtshof, lid van den Hoogen Raad van Adel, Oranje-Nassaulaan, 's-Hertogenbosch. 15 Juni 1905.
- G. M. KAM, Directeur van het museum G. M. KAM, Berg-en-Dalscheweg, Nijmegen. 16 Juni 1907.
(M. in de omstreken van Nijmegen gevonden).
- Mr. E. H. HIJMAN, Subst-Officier van Justitie, Nassaplein 28, Alkmaar. 10 Juni 1910.
(M. G. in het algemeen).

- E. VOET JR., Busken Huetlaan 1, Bloemendaal. 19 Juni 1911.
(Nederland en Koloniën 1576—1840 M. G.)
- CAREL J. A. BEGEER, Oudegracht 17, Utrecht. 19 Juni 1911.
- H. J. SCHARP, Voorzitter van het Kon. Oudh.
Genootschap, P. C. Hooftstraat 145, Amsterdam. 19 Juni 1911.
(Romeinsche M.)
- Mej. W. CANTER CREMERS, Groningen. 19 Juni 1911.
- Jhr. Mr. C. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Chef van
Rechtszaken S.S., Huize 't Hoogveld, Zeist. 25 Oct. 1913.
(M. in het algemeen).
- Dr. M. A. EVELEIN, Rector van het Gymnasium,
Crabethstraat 69, Gouda. 25 Oct. 1913.
- F. A. HOEFER, Voorzitter van „Gelre”, Hattem. 13 Juni 1914.
(Overijsel M.)
- Mr. P. C. J. A. BOELES, Conservator der Penning-
en Muntverzameling van het Friesch Genoot-
schap te Leeuwarden, Eusebiusbuitensingel 44a,
Arnhem. 26 Juni 1916.
- J. C. WIENECKE, Steinpelsnijder aan 's Rijks Munt
te Utrecht, Parklaan 15, Zeist. 26 Juni 1916.
(Onderzoekingen en studiën van technischen
aard).
- H. D. DE WITT HAMER, Willibrordusstraat 12,
Amsterdam. 26 Juni 1916.
(M. en G. in het algemeen).
- A. HOYNCK VAN PAPENDRECHT, Directeur van
het Gemeente-museum, Mathenesserlaan 226,
Rotterdam. 23 Juni 1917.
- A. SCHULMAN, de Lairessestraat 94, Amsterdam. 23 Juni 1917.
- M. SCHULMAN, Valeriusstraat 131, Amsterdam. 23 Juni 1917.
- J. KNOTTENBELT TEN., Vondelstraat 170,
Amsterdam. 22 Juni 1918.
(Nederland, G.)
- Mr. J. A. G. VERSPYCK MIJNSSEN, Ambtenaar
aan het Rijks Archief, van Boetzelaerlaan 139,
's-Gravenhage. 14 Juni 1919.

- Jhr. Mr. W. G. FEITH, Juliana van Stolberg-
laan 141, 's-Gravenhage. 26 Juni 1920.
(Groningen, M., G. en zegelstempels).
- A. J. J. P. HAAS, Conservator van de Historische
verzameling der Schutterij, Joh. Verhulst-
straat 125, Amsterdam. 26 Juni 1920.

BUITENGEWONE LEDEN.

- Mr. W. M. VAN LANSCHOT, Ververstraat 299,
's-Hertogenbosch. 18 Juni 1893.
(Prov. Noord-Brabant, M. en G.)
- F. H. BON VAN VERSCHUER, Willemsplein 2, Arnhem. 18 Juni 1893.
- Jhr. H. E. RAM, Hoofd-Ingenieur van den Provin-
cialen Waterstaat, Biltstraat 97, Utrecht. 17 Juni 1894.
(Prov. Utrecht, M. en G.)
- JAN HORDIJK JACZN., Voorstraat 410, Dordrecht. 10 Juni 1894.
- Mr. C. G. J. BIJLEVELD, Conservator van het
Stedelijk Museum, Hersteeg 128, Nijmegen. 16 Juni 1896.
(Gelderland, in het bijzonder Nijmegen M. G.,
loodjes enz.)
- Mr. H. J. D. D. ENSCHEDÉ, Zijlstraat 27, Haarlem. 16 Juni 1896.
- CORN. L. J. BEGEER, Oudkerkhof 27, Utrecht. 16 Juni 1899.
- R. J. M. M. A. Graaf DE GELOES D'EIJSDEN,
Kamerheer i. b. d. van H. M. de Koningin,
Burgemeester, Eijdsen. 16 Juni 1899.
- C. A. VAN WOELDEREN, Burgemeester van Vlis-
singen, Villa „Louisa”, Boulevard Evertsen,
Vlissingen. 16 Juni 1899.
(Nederland, M. en G.; Romeinsche M.)
- Mr. J. C. P. E. MENSO, Princessegracht 32,
's-Gravenhage. 9 Juni 1900.
(Nederland, M.)
- Jhr. Mr. D. F. TEIXEIRA DE MATTOS, Plein 1813,
Nº. 4, 's-Gravenhage. 9 Juni 1900.
(Nederland, nitsluitend gouden M. der 19^e
eeuw).

- J. M. J. VAN LIS, Notaris, Wolvega. 9 Juni 1900.
(Zeeland M. G., loodjes).
- G. J. BRENNMAN, Aalst 32, Lienden, G. 16 Juni 1902.
(Holland, Utrecht, Gelderland, M. tot 1576,
alle stukken, die in de Betuwe gevonden zijn).
- N. GILISSEN LEMAIRE, Markt 74, Maastricht. 16 Juni 1902.
(Maastricht en omliggende Heerlijkheden,
M. G.)
- J. A. ROBBARD, Voorstraat, Dordrecht. 18 Juni 1904.
- H. J. BOEKEN Jz., van Eeghenstr. 187, Amsterdam. 16 Juni 1907.
- JAC. J. VAN GOOR, Catherijnesingel 3, Utrecht. 16 Juni 1907.
- H. L. A. BOUCKAERT, Directeur Loodswezen,
Antwerpen. 13 Juli 1909.
(Nederland, M. G.)
- Mr. TH. STUART, Heerengracht 507, Amsterdam. 13 Juli 1909.
- C. W. H. BAARD, Conservator van het Stedelijk
Museum en van het Koninklijk Oudheidkundig
Genootschap, Zandvoort. 10 Juni 1910.
- Mej. S. KOLFF, Herwijnen. 10 Juni 1910.
(Nederland, G., tot 1713, Oranjenpenningen).
- G. H. CRONE, Jan Luykenstraat 16, Amsterdam. 19 Juni 1911.
(Nederland, G.)
- MEVR. Dr. J. GOEKROOP—DE JONGH, Huize „Zorg-
vliet” 's-Gravenhage. 19 Juni 1911.
- G. J. VAN OLST, huize „Stadwijk”, Ressen, (Geld.) 15 Juni 1912.
(Gelderland, M. Romeinsche M.)
- W. Baron SNOUCKAERT VAN SCHAUURG, Jan van
Nassaustraaf 96, 's-Gravenhage. 15 Juni 1912.
- W. VAN REDE, Schiekade 11, Rotterdam. 25 Oct. 1913.
(M. en G. in het algemeen).
- Jhr. H. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Koninginne-
gracht 62, 's-Gravenhage. 19 Juni 1915.
(Nederland, M. G.)
- M. J. VAN WIJCK, Kousteenschedijk P. 3, Middelburg. 19 Juni 1915.
(Nederland, G. Zeeland, M.)
- K. MEZGER, Buitenland. Adres: Jhr. C. P. L.
VAN KINSCHOT, Tiel. 26 Juni 1916.
- CHR. BEELS, Van Eeghenstraat 70, Amsterdam. 21 Oct. 1916.

- R. A. KAISER, Huize „de Laan”, Huis ter Heide,
(Utrecht). 21 Oct. 1916.
- H. SIMONsz., Harlingen. 21 Oct. 1916.
- J. W. A. VAN VOORST VADER, Hooge Naarder-
weg 42, Hilversum. 21 Oct. 1916.
- H. A. KUYPERS, Leeraar aan de Hoogere Burger-
school, Van Hasseltstraat 22, Bergen op Zoom. 23 Juni 1917.
(Nederland, M. en moderne G. uit het oog-
punt van kunst).
- J. VAN DE MORTEL JR., Vuchterstraat 105, 's-Her-
togenbosch. 23 Juni 1917.
(Provincie Noord-Brabant. M. G. Tachtig-
jarige oorlog G.)
- W. STORK, Hengelo. 23 Juni 1917.
- ED. WIERSEMA, Aweg 35, Groningen. 23 Juni 1917.
- K. A. SWART, Emmastraat 6, Dordrecht. 22 Juni 1918.
- C. F. CARP, Helmond. 14 Juni 1919.
- Dr. C. HOFSTEDE DE GROOT, Oud-Directeur van
's Rijks Prentenkabinet, Heeregracht 5, 's-Grav-
enhage. 14 Juni 1919.
- R. T. MUSCHART, Rijks havenmeester van Rotter-
dam en den Rotterdamschen Waterweg, Hene-
gouwenlaan 37 b, Rotterdam. 14 Juni 1919.
- J. J. M. E. MUYSER, Rekenplichtig secretaris bij
de Thesaurie van H. M. de Koningin, Nassau-
Zuilensteinstraat 17, 's-Gravenhage. 14 Juni 1919.
(Gildepenningen).
- M. ONNES VAN NYENRODE, Breukelen, kasteel
Nyenrode. 14 Juni 1919.
- Mr. I. A. VAN ROYEN, Burgemeester van Zwolle. 14 Juni 1919.
- Jhr. Mr. J. J. E. VAN DEN BRANDELER, Advocaat
en Procureur. Zwolle. 25 Oct. 1919.
- R. TH. BIVLEVELD, Werktuigkundig Ingenieur,
ambtenaar bij 's Rijks Munt, Oude Gracht 175,
Utrecht. 25 Oct. 1919.
- Jonkvrouwe C. ENGELN, Conservatrice van het
Museum van Oudheden te Zutphen. 25 Oct. 1919.

A. C. DE KANTER, Bankier, Rijnstraat 28, 's-Gravenhage.	25 Oct. 1919.
G. J. E. VAN der RIJST, Chef van administratie bij 's Rijks Munt, Weistraat 2, Utrecht.	25 Oct. 1919.
DR. M. BRINKGREVE, bedrijfsleider afd. Penningen der Kon. Ned. Edelmetaalbedrijven, Oude Gracht, Utrecht.	26 Juni 1920.
F. A. CANON, 2 ^{de} Helmersstraat 70 (huis), Amsterdam.	26 Juni 1920.
DIRK KUPERS, Statenplein 5, 's-Gravenhage.	26 Juni 1920.
MR. E. POLAK, Oosteinde 7, Amsterdam. (Noodmunten).	26 Juni 1920.
J. L. RICHEL, Burgemeester van Borssele (Zeel).	26 Juni 1920.

BUITENLANDSCHE LEDEN

P. H. BORDEAUX, Avocat, 1 ^{er} adjoint au maire, 20bis, Avenue de Neuilly, Neuilly-sur-Seine.	24 Mei 1894.
ALBERT VISART DE BOUARMÉ, Rue St. Jean 18, Bruges.	5 Juli 1894.
J. P. MOQUETTE, Conservator van het Munt- en Penningkabinet van het Bat. Gen. v. K. en W., Kebon Sirih 36, Weltevreden. (Ned.-Indië, M. in den meest uitgebreiden zin, G. uit den Hindoe-tijd).	22 Mei 1900.
GEORGE MACDONALD, Learmonth Gardens 17, Edinburgh.	18 Juli 1903.
L. FORRER, 17—18 Piccadilly, London W.	29 Oct. 1904.
JAMES BELMONTE, Mainzerlandstrasse 49, Frankfurt a./M.	15 Juni 1912.
A. R. FREY, New-York 5 th . Division Custom House. New-York City.	19 Juni 1915.
HOWLAND WOOD, Curator of the American Numismatic Society 158 th Street and Broadway, New-York.	26 Juni 1920.

INHOUD.

	Blz.
De Zeeuwsche daalder van dertig stuivers of zestig grooten mede-aanleiding tot het tot standkomen van de Generale Ordonnantie van 1606, door Mej. M. G. A. DE MAN	1
De Brunswijksche Daalder te Gorinchem geslagen, door M. SCHULMAN	26
De stempelsnijders, werkzaam aan de Munt te Dordrecht van 1576—1806. I, door A. O. VAN KERKWIJK	29
Korte Bijdragen	62
I. Op den Zeeuwschen daelder, geslagen Anno 1683.	
II. Rotterdamsche Goudgewichtmakers. III. 18 ^e	
Eeuwsche Reclame van Medailleurs.	
Boekbespreking	81
Muntverslag over het jaar 1919, Verslag Kon. Pen- ningkabinet 1919, Lijst van penningen vervaardigd in de ateliers BEGEER. 1880—1919.	
Levensbericht. P. I. B. RUIJS DE PEREZ	86
Verslag van den Secretaris.	88
Aanwinsten numismatische verzameling en bibliotheek	97
Ledenlijst	100
